

საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს

სკოპინგის დასკვნა N1

3.02.2022

საერთო მონაცემები:

საქმიანობის დასახელება: მდ. ჩვეშურაზე 8.867 მგვტ დადგმული სიმძლავრის ჰიდროელექტროსადგურის („ჩვეშურა ჰესის“) მშენებლობა და ექსპლუატაცია;

დაგეგმილი საქმიანობის განხორციელების ადგილი: ონის მუნიციპალიტეტი;

საქმიანობის განმახორციელებლის დასახელება და მისამართი: შპს „ჩვეშურა ჰესი“, ქ. თბილისი, მთაწმინდის რაიონი, ლეონიძის ქ. N2 გ, ტაბიძის ქ. N1 მე-3;

განცხადების შემოსვლის თარიღი: 04.11.2021

მონაცემები სკოპინგის ანგარიშის შემდგენელის შესახებ: შპს „გამა კონსალტინგი“

ძირითადი საპროექტო მონაცემები:

სკოპინგის დასკვნის მიღების მიზნით სამინისტროში შპს „ჩვეშურა ჰესის“ მიერ წარმდგენილია ონის მუნიციპალიტეტში, მდ. ჩვეშურაზე 8,867 მგვტ დადგმული სიმძლავრის ჰიდროელექტროსადგურის („ჩვეშურა ჰესის“) მშენებლობისა და ექსპლუატაციის სკოპინგის ანგარიში.

წარმოდგენილი დოკუმენტის მიხედვით, „ჩვეშურა ჰესის“ მშენებლობა დაგეგმილია ონის მუნიციპალიტეტში, სოფ. პატარა ღებისა და გონას მიმდებარედ, მდ. ჩვეშურაზე. საპროექტო ჰესი წარმოადგენს დერივაციული ტიპის ჰიდროელექტროსადგურს. საპროექტო ჰესის სათავე ნაგებობიდან უახლოესი საცხოვრებელი სახლი მდებარეობს 2,7 კილომეტრში, სადაწნეო მილსადენიდან უახლოესი საცხოვრებელი სახლი მდებარეობს 105 მეტრში (სოფ. გონა), ხოლო ჰესის შენობიდან 490 მეტრში.

პროექტის მიხედვით, მდ. ჩვეშურას ჰიდროენერგეტიკული პოტენციალის ათვისება დაგეგმილია ზღვის დონიდან 1822-1555 მეტრ ნიშნულებს შორის. კაშხალზე მოეწყობა წყალმიმღები და თევზსავალი, ხოლო დერივაცია განხორციელდება სადაწნეო მილსადენით, საიდანაც წყალი მიეწოდება ჰესის შენობაში განთავსებულ ტურბინას.

სკოპინგის ანგარიშის თანახმად, წყლის სარკის ზედაპირის ფართობი ნორმალური ოპერირების პირობებში შეადგენს დაახლოებით 1593.84 მ² ს, ხოლო მაქსიმალური შეტბორვის პირობებში 1843.78 მ²-ს. წყალშემკრები აუზის ფართობია - 46.38 კმ². ჰესის ძირითადი ტექნიკური პარამეტრების მიხედვით, წყლის მაქსიმალური ნიშნული იქნება - ზღვის დონიდან 1821.50 მ, ხოლო საშუალო/საექსპლუატაციო ნიშნული - 1820 მ. ქვედა ბიეფის ნიშნული - 1555 მ. საპროექტო ხარჯი შეადგენს - 4 მ³/წმ-ს.

სკოპინგის ანგარიშში მოცემულია საპროექტო ჰესის შენობის, სათავე ნაგებობისა და სადერივაციო სისტემის განთავსების ალტერნატიული ვარიანტების ანალიზი, მათ შორის ინფორმაცია არაქმედების ალტერნატივის შესახებ. **სადერივაციო სისტემის** ალტერნატიული ვარიანტებიდან (I; II) გარემოსდაცვითი, ტექნიკურ-ეკონომიკური დასაბუთებით და სოციალურ გარემოზე ნაკლები ზემოქმედებით შეირჩა მეორე ალტერნატივა. შესაბამისად, მილსადენი განთავსდება მდინარის მარცხენა სანაპიროზე, რომელიც წინასწარი საპროექტო გადაწყვეტებით იქნება - 5479 მ სიგრძის და მოეწყობა არსებული საავტომობილო გზის დერეფანში. **სათავე ნაგებობის განთავსების** ალტერნატიული ნიშნულებიდან (1784 მ ზ.დ; 1815 მ ზ.დ) საინჟინრო-გეოლოგიური პირობების და ბიომრავალფეროვნებაზე მოსალოდნელი ზემოქმედების

გათვალისწინებით უპირატესობა მიენიჭა - 1815 მ ზ.დ ნიშნულს. **ჰესის შენობის** ადგილის ორი ალტერნატიული ვარიანტიდან, სადაწნეო სისტემის განთავსების გათვალისწინებით, უპირატესობა მიენიჭა მდინარე ჩვეშურას მარცხენა სანაპიროზე არსებულ ტერიტორიას, რომელიც (სკოპინგის ანგარიშის თანახმად) მისაღებია გეოლოგიურ გარემოზე, ბიომრავალფეროვნებაზე და ნიადაგის ნაყოფიერ ფენაზე ზემოქმედების თავალსაზრისით.

სათავე ნაგებობების შემადგენლობაში იქნება: დამბა-წყალსაგდებით, გამრეცხი რაბი, წყალმიმღები, სალექარი და თევზსავალი. პროექტით დაგეგმილია, ბეტონის, დაბალი დაწნევის, გრავიტაციული დამბის მშენებლობა, წყალსაგდებით (სათავე კვანძის მიახლოებითი GPS კოორდინატები: X-380000.55, Y-4742172.99). დამბის უბანზე კალაპოტის საშუალო ნიშნული შეადგენს - 1,814.85 მეტრს. გვერდითი კედლების თხემის ნიშნული არის 1,823.00 მ, რაც საშუალებას იძლევა სათავე ნაგებობის ზედა ბიეფში წყალდიდობის დროს წყლის დონემ აიწიოს 1,821.50 მ ნიშნულამდე. ბეტონის დამბის თხემზე, წყალმიმღები ნაგებობისთვის დაგეგმილია მოეწყოს 20.0x2.5 მ ზომის ნაგავდამჭერი. საპროექტო წყალსაგდების დაგეგმილი მაქსიმალური ხარჯია - 210.50 მ³/წმ და ე.წ. შესამოწმებელი ხარჯი - 305.3 მ³/წმ. დამბის ქვედა ბიეფში დაგეგმილია, ასევე ენერჯის ჩამქრობის მოწყობა (1811 მ ნიშნულზე). წარმოდგენილი დოკუმენტის მიხედვით, წყალმიმღები ნაგებობა იქნება ტიროლის ტიპის (წყალმიმღების ზღურბლის ნიშნული - 1814.78 მ.ზ.დ.). წყალმიმღების სიმაღლე იქნება - 4 მეტრი, სიგრძე - 20 მეტრი. სკოპინგის ანგარიშის მიხედვით, ტიროლის ტიპის წყალმიმღებში გატარდება 4 მ³/წმ ოდენობის საპროექტო ხარჯი. წყალმიმღების ზღურბლის ნიშნული იქნება ზღვის დონიდან 1814.78 მეტრზე. საპროექტო „ჩვეშურა ჰესის“ განთავსების ტერიტორიის მკაცრი კლიმატური პირობების გათვალისწინებით, აუცილებელი იქნება ცხაურების გათბობა, რათა თავიდან იქნას აცილებული წყლის გაყინვა. გარდა ამისა, გატარდება წყალმიმღების არხში ყინულის დაგროვებას პრევენციული ღონისძიებები. წყალმიმღებიდან აღებული წყალი, ღია გალერეის გავლით მიეწოდება სალექარს.

პროექტით დაგეგმილია, ორკამერიანი, პერიოდული ჰიდრავლიკური გარეცხვის ფუნქციის მქონე სალექარის მოწყობა. სკოპინგის ანგარიშის თანახმად, ერთი კამერა იმუშავებს გარეცხვის რეჟიმით და ამავდროულად, მეორე კამერა მიიღებს 4 მ³/წმ საპროექტო ხარჯს. სალექარი გათვალისწინებულია 0.20 მმ ზომის ნატანისთვის. სალექარის სიგრძე იქნება - 35 მ, თითოეული კამერის სიგანე კი - 3.50 მ. გარეცხვის პროცესის გამარტივების მიზნით თითოეული სალექარი კამერა გაყოფილი იქნება ორ ნაწილად, სპეციალური კედლით. გამრეცხი კამერის ბოლოს მოეწყობა გამრეცხი ხვრეტები, საიდანაც წყალი გალერეის გავლით გადავა სპეციალურ ჭაში და შემდეგ 1.5 მ დიამეტრის მილსადენით ჩაედინება მდინარე ჩვეშურაში. სალექარი კამერიდან წყალი გადადის სალექარის გასასვლელში. გასასვლელის სიახლოვეს მოეწყობა ე.წ. ავტომატური წყალსაგდები, საიდანაც ზედმეტი წყალი ავტომატურად დაბრუნდება მდინარე ჩვეშურაში. აღნიშნული წყალსაგდები გააკონტროლებს წყლის დონეს სალექარში.

წარმოდგენილი დოკუმენტის მიხედვით, ორმალიანი გამრეცხი რაბის მოწყობა დაგეგმილია, დამბის მარჯვენა მხარეს. წყალდიდობის დროს გამრეცხმა რაბმა უნდა გაატაროს დიდი ზომის ქვებისგან შემდგარი ნატანი. გამრეცხი მალის სიგანე შეადგენს 2 მეტრს და თითოეულ მალში გათვალისწინებულია სიღრმული ფარების (2 მ) მოწყობა.

მდინარის მარჯვენა ნაპირზე დაგეგმილია საფეხურებიანი თევზსავალის მოწყობა, რომელიც უზრუნველყოფს მდინარე ჩვეშურაში არსებული იქთიოფაუნის (მათ შორის, ნაკადულის კალმახის) გატარებას. თევზსავალის სიგრძე იქნება 50 მეტრი. თევზსავალს ექნება ორი შესასვლელი ხვრეტი, რომლებიც ზედა ბიეფში სხვადასხვა სიმაღლეზე იქნება განთავსებული. ზედა ხვრეტის ზღურბლის ნიშნული იქნება 1818.05 მეტრი, საიდანაც

თევზსავალს წყალი მიეწოდება ჰესის ნორმალური ექსპლუატაციის პირობებში. სკოპინგის ანგარიშის თანახმად, თევზსავალის საფეხურის წყალგამტარი ხვრეტის ზომები და სხვა პარამეტრები განისაზღვრება დეტალური პროექტირების ეტაპზე. **აღსანიშნავია რომ სკოპინგის ანგარიშში არ არის წარმოდგენილი და დაზუსტებას საჭიროებს ინფორმაცია თევზამრიდის შესახებ.**

წარმოდგენილი დოკუმენტის მიხედვით, მილსადენის საერთო სიგრძე შეადგენს 5,5 კილომეტრს, ხოლო მილის შიდა დიამეტრი 1,6 მეტრს. **ინფორმაცია მილსადენის სიგრძისა და დიამეტრის შესახებ განხვავდება ჰესის ტექნიკური პარამეტრების ცხრილში მოცემული მონაცემებისგან (სიგრძე - 5,479, დიამეტრი - 1.5), რაც გზშ-ის ეტაპზე საჭიროებს დაზუსტებას.** მილსადენის ტრასა განთავსდება მდინარე ჩვეშურას მარცხენა სანაპიროზე, ძირითადად არსებული გზის გასწვრივ, მიწის ქვეშ. მილსადენი გადაკვეთს 4-5 მცირე ხევს. სკოპინგის ანგარიშის მიხედვით ხევების ზუსტი რაოდენობა და მათი ჰიდროლოგიური პარამეტრები მოცემული იქნება გზშ-ის ანგარიშში. ხევების გადაკვეთა დაგეგმილია, კულვერტებით. გზშ-ის ეტაპზე დეტალური პროექტის მიხედვით, განისაზღვრება კონკრეტული ხევის გადაკვეთის პარამეტრები. სკოპინგის ანგარიშის მიხედვით, სატურბინე მილსადენების განშტოების სიგრძე იქნება 15 მეტრი, მილის შიდა დიამეტრი 1.10 მეტრი. აღნიშნული განშტოება მთელ სიგრძეზე განთავსდება მიწის ზემოთ ბეტონის გარსაცმში.

პროექტის ფარგლებში დაგეგმილია მიწისზედა ჰესის შენობის მოწყობა, რომელიც განთავსდება მდინარე ჩვეშურას მარცხენა ნაპირზე არსებულ ფართო ტერასაზე, სოფ. გონას სიახლოვეს (მიახლოებითი GPS კოორდინატები: X-381314.73, Y-4737435.44). წყალდიდობისგან დაცვის მიზნით ჰესის შენობასთან გათვალისწინებულია 2 მ სიმაღლის მიწაყრილის მოწყობა. ჰესის შენობის ტერიტორიაზე ზედაპირული წყლების არინებისთვის დაგეგმილია მოეწყოს წყალგამყვანი სამთო არხები. სკოპინგის ანგარიშის მიხედვით, ჰესის შენობა შედგება ძირითადი შენობისგან და სათავსოსაგან. პროექტის მიხედვით, ტურბინის ღერძებს შორის მანძილი განისაზღვრა 8.0 მეტრით, შესაბამისად, სამანქანო დარბაზის პარამეტრები, სადაც ტურბინები უნდა მოეწყოს, იქნება 12.4×16 მ. სამანქანო დარბაზის ადგილი, ჰესის შენობის დანარჩენ ნაწილთან შედარებით ჩაღრმავდება 1.0 მეტრით. ეს სიღრმე უზრუნველყოფს ჰესის შენობის წინ, მილსადენის განთავსებას ტრანშეაში, ისე რომ ჰესის შენობის გარშემო ავტომობილების გადაადგილება არ შეიზღუდოს. ჰესის შენობის მარჯვენა მხარეს მოეწყობა სამონტაჟო მოედანი, ხოლო უკან - დამხმარე ნაგებობა, რომელიც ამავდროულად საწყობის ფუნქციასაც შეითავსებს. ჰესის შენობის, მათ შორის სამონტაჟო მოედნის და დამხმარე ნაგებობის საერთო პარამეტრები იქნება 14×35 მეტრი. შენობის სიმაღლე მიწის ზედაპირიდან იქნება 12 მეტრი. სკოპინგის ანგარიშის თანახმად, ჰესის შენობის პარამეტრები დაზუსტება გზშ-ის ეტაპზე. ჰესის შენობა აღჭურვილი იქნება პელტონის ტიპის ორი ტურბინით. ნამუშევარი წყლის ზეთით დაბინძურების პრევენციის მიზნით, ჰიდროტურბინის მუშა ნაწილის გაპოხვა მოხდება სუფთა გაფილტრული წყლით. გენერატორი განთავსდება სამანქანო დარბაზში. გენერატორის საკისრების გაპოხვა განხორციელდება ზეთით, რომელიც მოთავსებულია ჩაკეტილ წრეში და მისი დაღვრა გამართულად ოპერირების შემთხვევაში არ მოხდება. ზეთის ავარიულად ჟონვის შემთხვევებისთვის, ჰესის შენობა აღჭურვილი იქნება ზეთის სადრენაჟე სისტემით, საიდანაც დაღვრილი ზეთის შეგროვება მოხდება იატაკის ზუმფებში და შემდგომ გადაიტუმბება შემკრებ რეზერვუარში. დაღვრილი ზეთები შემდგომი მართვისათვის მიზნით გადაეცემა ამ საქმიანობაზე შესაბამისი ნებართვის მქონე კომპანიებს. ჰიდროგენერატორის გაციებისათვის გამოყენებული იქნება ჰაერით გაციების სისტემა.

პროექტის ფარგლებში გათვალისწინებულია გამყვანი არხის მოწყობა, რომელიც უზრუნველყოფს წყლის გადატანას ტურბინებიდან მდინარეში. თითოეულ ტურბინაში გამოიმუშავებული წყალი დახურული გალერეის გავლით გადავა საერთო აუზში, რომელიც სპეციალური არხით უკავშირდება მდინარე ჩვეშურას. არხის სიგრძე შეადგენს 8 მეტრს. წყალგამტარი არხი მოპირკეთდება რკინაბეტონით. მდინარე ჩვეშურასა და არხს შორის არსებული დამაკავშირებელი მონაკვეთი დაიფარება დამცავი კედლით. გამყვანი არხის სხვა ტექნიკური პარამეტრები მოცემული იქნება გზშ-ის ეტაპზე.

ჰესის მიერ გამოიმუშავებული ელ. ენერჯის გენერირებისთვის გათვალისწინებულია დახურული ტიპის ქვესადგურის მოწყობა. ქვესადგური უზრუნველყოფილი იქნება ყველა გარემოსდაცვითი სტანდარტებით. ქვესადგურიდან ელ. ენერჯის ქვეყნის ენერჯო სისტემაში ჩართვა მოხდება 35 კვ-იანი ძაბვის ელ. გადამცემის ხაზის საშუალებით, რომელიც ჩართული იქნება ქ/ს „ჭიორაში“. **სკოპინგის ანგარიშში არ არის წარმოდგენილი და გზშ-ის ეტაპზე დაზუსტებას საჭიროებს ინფორმაცია საპროექტო ქვესადგურის ძაბვის და სხვა ტექნიკური პარამეტრების შესახებ.**

სკოპინგის ანგარიშის შესაბამისად, ჰესის საპროექტო ტერიტორიამდე მისასვლელი გზების ტექნიკური მდგომარეობა დამაკმაყოფილებელია და მხოლოდ ჰესის შენობის საპროექტო ტერიტორიიდან სათავე ნაგებობის საპროექტო ტერიტორიამდე მისასვლელი გზის რეაბილიტაციის სამუშაოები იქნება ჩასატარებელი, სადაც ასევე მოხდება სადაწნეო მილსადენის განთავსება. სკოპინგის ეტაპზე ჩატარებული კვლევის შედეგების მიხედვით, პროექტის ფარგლებში ახალი გზების მოწყობა დაგეგმილი არ არის. არსებული გზის მდგომარეობის და დაგეგმილი სარეაბილიტაციო სამუშაოების შესახებ დეტალური ინფორმაცია მოცემული იქნება გზშ-ის ანგარიშში.

სკოპინგის ანგარიშის მიხედვით, დაგეგმილი საქმიანობის ფარგლებში მოეწყობა 2 სამშენებლო ბანაკი, ერთი ძირითადი ბანაკი ჰესის შენობასთან და მეორე შედარებით პატარა სათავე ნაგებობასთან. სამშენებლო ბანაკიდან უახლოესი საცხოვრებელი სახლი მდებარეობს 450 მეტრში, ხოლო სათავე ნაგებობიდან 3 კმ-ზე მეტი მანძილის მოშორებით. ძირითადი სამშენებლო ბანაკის შემადგენლობაში იქნება სამშენებლო მასალების საწყობი, წყლის ავზი, ლაბორატორია, სახელოსნო, ოფისები, დიზელ-გენერატორი, საცხოვრებელი და დაცვის შენობები. სათავე ნაგებობის მიმდებარე ტერიტორიაზე მოეწყობა მცირე ზომის სამშენებლო მოედანი, სადაც განთავსებული იქნება ვაგონ-კონტეინერი პერსონალისათვის, სასაწყობო მეურნეობა და სხვა აუცილებელი ინფრასტრუქტურა, რომლებიც საჭიროა სათავე კვანძისა და მილსადენის ტრასის მშენებლობისთვის.

სკოპინგის ანგარიშის მიხედვით, ჰესის მშენებლობის ხანგრძლივობა შეადგენს 24 კალენდარულ თვეს (2 წელი). სამუშაო დღეთა რაოდენობად მიღებულია 25 დღე/თვეში. ამ პერიოდის განმავლობაში ჰესის მშენებლობაზე დასაქმდება დაახლოებით 50-70 ადამიანამდე.

ჰესის მშენებლობის ეტაპზე წყალი გამოიყენება სასმელ-სამეურნეო დანიშნულებით. ამისათვის გამოყენებული იქნება ადგილობრივი წყაროს წყლები, რომელიც ტერიტორიაზე შემოვა მილსადენის საშუალებით და მოეწყობა სამარაგო რეზერვუარი. ტექნოლოგიური მიზნებისთვის გამოიყენებული იქნება მდინარის წყალი. ექსპლუატაციის ეტაპზე დასაქმებული იქნება დაახლოებით 8 ადამიანი. ჰესის შენობის წყალმომარაგებისათვის გამოყენებული იქნება ადგილობრივი წყაროს წყალი. წყალმომარაგების კონკრეტული წყაროს შერჩევა და შენობაში მიწოდების სქემა განისაზღვრება დეტალური პროექტის მომზადების პროცესში, რაც წარმოდგენილი იქნება გზშ-ის ანგარიშში. სკოპინგის ანგარიშის თანახმად, სამეურნეო-ფეკალური წყლის მართვის მიზნით მოწყობილი იქნება ბიოლოგიური გამწმენდი ნაგებობა ან ჰერმეტიკული სასენიზაციო ორმო. გზშ-ის ეტაპზე

დაზუსტება ინფორმაცია მშენებლობა-ექსპლუატაციის ეტაპზე წარმოქმნილი ჩამდინარე წყლების მართვის საკითხის შესახებ.

სკოპინგის ანგარიშის მიხედვით, საპროექტო ჰესის სამშენებლო სამუშაოების წარმოების ეტაპზე ამოღებული გრუნტის განთავსების მიზნით დაგეგმილია ორი სანაყაროს მოწყობა. სანაყაროსთვის შერჩეული ტერიტორიების GPS კოორდინატებია: X – 379905 Y – 4742373; X – 379992 Y – 4742369; X – 379957 Y – 4742329. X – 379934 Y – 4742405; X - 380858 Y – 4740608; X - 380890 Y – 4740541; X - 380859 Y – 4704561; X - 380902 Y – 4740578. სანაყაროსთვის შერჩეული ტერიტორიები თავისუფალია მცენარეული საფარისგან, ადგილობრივი რელიეფური პირობების გათვალისწინებით შედარებით სწორი ზედაპირის მქონეა და წარმოადგენს სახელმწიფოს საკუთრებას.

სკოპინგის ანგარიშში მოცემულია საქმიანობის განხორციელების რაიონის გარემოს ფონური მდგომარეობის ზოგადი აღწერა, ასევე მოცემულია ზოგად ინფორმაცია გარემოზე შესაძლო ზემოქმედების სახეების შესახებ და იმ ღონისძიებების შესახებ, რომლებიც გათვალისწინებული იქნება გარემოზე მნიშვნელოვანი უარყოფითი ზემოქმედების თავიდან აცილებისათვის, შემცირებისათვის ან/და შერბილებისათვის.

საპროექტო ტერიტორია ფლორისტულად მრავალფეროვანია. მდ. ჩვეშურას ხეობის მდინარისპირა ზოლში, ყველაზე მეტად გავრცელებულია მურყანი (*Alnus barbata*), ასევე ფიქსირდება ქორაფი (*Acer laetum*), ბუჩქოვანი მცენარეებიდან აღინიშნება მაყვალი (*Rubus sp.*) ასკილი (*Rosa canina*). სამშენებლო სამუშაოების პროცესში ადგილი ექნება ჰაბიტატების ფრაგმენტაციას. მცენარეულ საფარსა და ადგილობრივი ჰაბიტატის მთლიანობაზე ზემოქმედება შეიძლება შეფასდეს როგორც მნიშვნელოვანი. აღსანიშნავია, რომ სადაწნეო სისტემა იქნება მიწისქვეშა ინფრასტრუქტურა, რომელიც განთავსებული იქნება საავტომობილო გზის დერეფანში, შესაბამისად დამატებით ზემოქმედება გარემოზე, დერეფნის ათვისებისთვის საჭირო არ იქნება. გზმ-ის ანგარიშში მოცემული იქნება საპროექტო ტერიტორიის ფარგლებში მოქცეული ჰაბიტატების და საქართველოს წითელ ნუსხაში დაცულ სახეობებზე ზემოქმედება და შესაბამისი შემარბილებელი ღონისძიებები. წარმოდგენილი მთლიანი 77950 კვ.მ ფართობიდან და 3825 გრძივი მეტრიდან, (shp-ფაილები), „სახელმწიფო ტყის ფონდის საზღვრების დადგენის შესახებ“ საქართველოს მთავრობის 2011 წლის 4 აგვისტოს №299 დადგენილებით დამტკიცებული სახელმწიფო ტყის ფონდის საზღვრების მიხედვით, 49 417 კვ.მ ფართობი და 1998 გრძივი მეტრი წარმოადგენს სსიპ ეროვნული სატყეო სააგენტოს მართვას დაქვემდებარებულ ტყეს. სახელმწიფო ტყის ტერიტორიაზე საქმიანობა საჭიროებს შეთანხმებას ეროვნულ სატყეო სააგენტოსთან, შესაბამისად შეთანხმების დამადასტურებელი დოკუმენტაცია წარმოდგენილი უნდა იყოს გზმ-ის ანგარიშში.

სკოპინგის ანგარიშის შესაბამისად, მდ. ჩვეშურას ხეობა ხასიათდება ფაუნის მრავალფეროვნებით. უშუალოდ პროექტის გავლენის ზონაში ბინადრობს ძირითადად კავკასიის ფოთლოვანი ტყეებისთვის დამახასიათებელი სახეობები. მდ. რიონის ხეობის ზედა წელი, კერძოდ: სოფ. უწერას გასწორიდან ზედა დინება წარმოადგენს საკალმახე ზონას, სადაც ძირითადად წარმოდგენილია ნაკადულის კალმახი. სკოპინგის ანგარიშის თანახმად, გზმ-ის ეტაპზე შესწავლილი იქნება მდ. ჩვეშურას საპროექტო მონაკვეთის კალაპოტის გეომორფოლოგიური პირობები, განისაზღვრება პროექტის გავლენის ზონაში მოქცეულ მდინარის მონაკვეთზე არსებული შენაკადების ხარჯები, იდენტიფიცირებული იქნება კალაპოტის მაღალენსიტიური უბნები, შესწავლილი იქნება თევზის საკვები ბაზა და იქთიომასა. კვლევის შედეგების მიხედვით, განისაზღვრება შესაბამისი შემარბილებელი და საკომპენსაციო ღონისძიებები. მომზადდება იქთიოფაუნის მონიტორინგის გეგმა მშენებლობის და ექსპლუატაციის ეტაპისთვის. ამასთან, გათვალისწინებული იქნება

თევზსავალის და თევზამრიდის მოწყობა, რომელთა ტექნიკური პარამეტრებიც დეტალურად იქნება მოცემული გზშ-ის ანგარიშში. სკოპინგის ანგარიშის მიხედვით, საპროექტო ტერიტორია სრულიად ხვდება ფრინველთა სპეციალურად დაცულ უბნებზე, კერძოდ „IBAs Racha” და „SPA Racha”-ს უბნებში. დაგეგმილი საქმიანობის ფარგლებში ორნითოფაუნაზე ზემოქმედება მოსალოდნელია ძირითადად მშენებლობის ეტაპზე, რაც ძირითადად სატრანსპორტო საშუალებების გადაადგილებით და მიწის სამუშაოების დროს წარმოქმნილ ემისიებთან და ხმაურის გავრცელებასთან იქნება დაკავშირებული.

პროექტის ფარგლებში მიწის სამუშაოების წარმოება, ტექნიკის და სატრანსპორტო საშუალებების ინტენსიური გამოყენება გავლენას მოახდენს ხმაურის ფონურ დონეებზე და ადგილი ექნება ატმოსფერულ ჰაერში მტვრის და წვის პროდუქტების გავრცელებას. აღსანიშნავია, რომ სამშენებლო უბნების და ბანაკის განთავსების ადგილები, დიდი მანძილებით იქნება დაშორებული საცხოვრებელი ზონებიდან, შესაბამისად ადგილობრივ მოსახლეობაზე ზემოქმედება მოსალოდნელი არ არის. ხმაურის და დამაბინძურებელი ნივთიერებების გავრცელებით ნეგატიური ზემოქმედების რისკი არსებობს ადგილობრივ ბუნებაზე, რისთვისაც საჭირო იქნება შესაბამისი შემარბილებელი ღონისძიებების გატარება.

წარმოდგენილი დოკუმენტის მიხედვით, ნიადაგის ნაყოფიერი ფენის დაზიანება და სტაბილურობის დარღვევა ძირითადად მოსალოდნელია მოსამზადებელი და სამშენებლო სამუშაოების დროს, რაც დაკავშირებული იქნება საპროექტო დერეფანში ხე-მცენარეების გაჩეხვასთან, ტექნიკის გადაადგილებასთან, მიწის სამუშაოებთან, დროებითი და მუდმივი ინფრასტრუქტურის მოწყობასთან და ასევე ფუჭი ქანების საბოლოო განთავსებასთან. მოხსნილი ნიადაგის ნაყოფიერი ფენის დასაწყობება მოხდება კანონმდებლობის შესაბამისად და გამოყენებული იქნება დაზიანებული უბნების რეკულტივაციისთვის. **დაზუსტებას საჭიროებს მოსახსნელი ნიადაგის ნაყოფიერი ფენის სავარუდო მოცულობის და მისი განთავსების შესახებ ინფორმაცია.**

სკოპინგის ანგარიშის თანახმად საპროექტო ტერიტორიის ფარგლებში გვხვდება ტურისტული მარშრუტი. სკოპინგის ანგარიშის თანახმად, ტურისტულ მარშრუტის მცირე მონაკვეთზე ზემოქმედება მოსალოდნელია მხოლოდ ჰესის მშენებლობის ეტაპზე. სკოპინგის ანგარიშის შესაბამისად, გზშ-ის ეტაპზე დაისახება შემარბილებელი ღონისძიებები, რომლების შეამსუბუქებს მშენებლობის ფაზისთვის ტურისტულ მარშრუტზე მოსალოდნელ ზემოქმედებას.

წინასწარი კვლევის შედეგების მიხედვით, სადაწნეო მილსადენის დერეფანმა შეიძლება გადაკვეთოს 10-მდე მიწის ნაკვეთი. სკოპინგის ანგარიშის თანახმად, ეკონომიკური განსახლების რისკების დეტალური შეფასება მოხდება პროექტის შემდგომ ეტაპზე და მოცემული იქნება გზშ-ის ანგარიშში.

სკოპინგის ანგარიშის მიხედვით, გარემოსდაცვითი ხარჯის ანგარიშისას მხედველობაში მიღებული იქნა მდინარის მრავალწლიური საშუალო ხარჯის 10%. ეკოლოგიური ხარჯის რაოდენობა იქნება - 0,24 მ³ /წმ. იმ შემთხვევაში, როდესაც მდინარეში წყლის რაოდენობა ერთდროულად ვერ უზრუნველყოფს ჰესის ფუნქციონირებას და გარემოსდაცვითი ხარჯის გატარებას, ჰესის ოპერირება შეჩერდება და წყალი მთლიანად ეკოლოგიურ ხარჯს დაემატება. მდინარეში მობინადრე ნაკადულის კალმახის დაცვისა და მათი საკვები ბაზის შენარჩუნების მიზნით, პროექტით გათვალისწინებული იქნება საფეხურებიანი თევზსავალის მოწყობა, რომელითაც გატარებული იქნება ეკოლოგიური ხარჯის ნაწილი, ხოლო დანარჩენის გატარებისათვის მოეწყობა სპეციალური გამტარი მილი. პროექტის მიხედვით, დაწესდება მუდმივი მონიტორინგი ეკოლოგიური ხარჯის გატარებაზე, რისთვისაც გათვალისწინებულია ხარჯმზომის მოწყობა. სკოპინგის ანგარიშის თანახმად,

დადგენილი ეკოლოგიური ხარჯის საკმარისობის და თევზსავლის ეფექტურობის შეფასების მიზნით, ჰესის ექსპლუატაციის პირველი სამი წლის განმავლობაში განხორციელდება წყლის ბიოლოგიური გარემოს მონიტორინგი. საჭიროების შემთხვევაში გადაითვლება გარემოსდაცვითი ხარჯი ან/და შეიცვლება თევზსავლის დიზაინი. ჰესის გავლენის ზონაში ხევეებიდან ჩამოსული წყლის მოცულობა იქნება 1.4 მ³/წმ, რაც დაემატება ეკოლოგიურ ხარჯს და ქვედა ბიეფში გატარდება 1.64 მ³/წმ წყალი.

პროექტის ფარგლებში მოსალოდნელია კუმულაციური ზემოქმედება, მდინარის ქვედა ბიეფში საპროექტო „ჭიორაჰესთან“ მიმართებით. სკოპინგის ანგარიშის თანახმად, გზმ-ის ფაზაზე, კუმულაციური ზემოქმედების რისკების შეფასების დროს, განსაკუთრებული ყურადღება დაეთმობა, ბიოლოგიურ გარემოზე მოსალოდნელ, მათ შორის იქთიოფაუნაზე ზემოქმედებას. **გზმ-ის ეტაპზე კუმულაციური ზემოქმედების შეფასება წარმოდგენილი უნდა იქნეს გარემოს თითოეული კომპონენტისთვის, შესაბამისი ქმედითი შემარბილებელი ღონისძიებების მითითებით.**

ადმინისტრაციული წარმოების ეტაპზე სამინისტრომ უზრუნველყო წარმოდგენილი სკოპინგის ანგარიშის და საჯარო განხილვის შესახებ ინფორმაციის კანონმდებლობის დადგენილი წესით გავრცელება, მათ შორის ინფორმაცია განთავსდა სამინისტროს ოფიციალურ ვებგვერდზე და ონის მუნიციპალიტეტის მერიის საინფორმაციო დაფაზე, ასევე სსიპ გარემოსდაცვითი ინფორმაციისა და განათლების ცენტრის ვებგვერდზე და ინფორმაცია გაეგზავნა ცენტრის ყველა გამომწერს ელ. ფოსტის მეშვეობით. ამასთან, საჯარო განხილვის შესახებ ინფორმაცია გამოქვეყნდა ბეჭდურ მედიაში („სვანეთი“). სკოპინგის ანგარიშის საჯარო განხილვა გაიმართა 2021 წლის 30 სოფ. დების სარიტუალო დარბაზში. საჯარო განხილვას ესწრებოდნენ საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს, ონის მუნიციპალიტეტის, შპს „ჩვეშურა ჰესის“, სკოპინგის ანგარიშის შემდგენელი საკონსულტაციო ორგანიზაცია შპს „გამა კონსალტინგის“ და პროექტით დაინტერესებული დამსწრე საზოგადოება. საჯარო განხილვის ფარგლებში, პროექტთან დაკავშირებით შენიშვნები და მოსაზრებები არ გამოთქმულა. ადმინისტრაციული წარმოების ეტაპზე, პროექტთან დაკავშირებით, სამინისტროში წერილობითი შენიშვნები/მოსაზრებები არ ყოფილა წარმოდგენილი.

სკოპინგის პროცედურის შედეგად მოხდა გარემოზე და ადამიანის ჯანმრთელობაზე მოსალოდნელი ძირითადი ზემოქმედების წყაროების, სახეებისა და ობიექტების იდენტიფიცირება. ამასთან, განსაზღვრული და დადგენილ იქნა დაგეგმილი საქმიანობის გზმ-ის ანგარიშის მომზადებისათვის საჭირო კვლევების, მოსაპოვებელი და შესასწავლი ინფორმაციის ჩამონათვალი, გზმ-ის პროცესში დეტალურად შესასწავლი ზემოქმედებების საკითხები.

გზმ-ის ანგარიშის მომზადებისათვის საჭირო კვლევების, მოსაპოვებელი და შესასწავლი ინფორმაციის ჩამონათვალი

- 1. გზმ-ს ანგარიში უნდა მოიცავდეს** „გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსის“ მე-10 მუხლის მესამე ნაწილით დადგენილ ინფორმაციას;
- 2. გზმ-ს ანგარიშს უნდა დაერთოს** „გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსის“ მე-10 მუხლის მეოთხე ნაწილით განსაზღვრული დოკუმენტაცია;
- 3. გზმ-ს ანგარიშში წარმოდგენილი** უნდა იყოს სკოპინგის ანგარიშში მითითებული (განსაზღვრული, ჩასატარებელი) კვლევების შედეგები, მოპოვებული და შესწავლილი ინფორმაცია, გზმ-ს პროცესში დეტალურად შესწავლილი ზემოქმედებები და შესაბამისი შემცირების/შერბილების ღონისძიებები;

3.1 გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსის მე-10 მუხლის მე-2 ნაწილის შესაბამისად გზშ-ის ანგარიში ხელმოწერილი უნდა იყოს იმ პირის/პირების მიერ, რომელიც/რომლებიც მონაწილეობდა/მონაწილეობდნენ მის მომზადებაში, მათ შორის, კონსულტანტის მიერ;

4. გზშ-ს ანგარიშში წარმოდგენილი უნდა იყოს:

- პროექტის საჭიროების დასაბუთება;
- დაგეგმილი საქმიანობის დეტალური აღწერა;
- ჰესის შემადგენელი ინფრასტრუქტურული ობიექტების განთავსების ადგილების დეტალური აღწერა (საკადასტრო კოდები, ფართობი, Shp ფაილები, GPS კოორდინატები, გარემო პირობები);
- საპროექტო ჰესის ერთიანი Shp ფაილები, სადაც პროექტის ყველა შემადგენელ ელემენტთან ერთად მოცემული იქნება, ასევე შეტბორვის უბნის კონტურის Shp ფაილები;
- საპროექტო ობიექტის ერთიანი გენერალური გეგმა, მაღალი გარჩევადობით და შესაბამისი ექსპლიკაციით, სადაც დატანილი იქნება ჰესის შემადგენელი ყველა საპროექტო ინფრასტრუქტურული ობიექტი;
- ჰესის ძირითადი ინფრასტრუქტურების დაშორება მოსახლეობასთან კონკრეტული მანძილების მითითებით;
- პროექტის ალტერნატიული ვარიანტები, შესაბამისი დასაბუთებით. მათ შორის არაქმედების ალტერნატივა, ტექნოლოგიური ალტერნატივები, ჰესის ინფრასტრუქტურული ობიექტების (სათავე ნაგებობა, სადაწნეო/სადერივაციო მილსადენი, ჰესის შენობა) განთავსების ალტერნატივები, და გარემოსდაცვითი თვალსაზრისით შერჩეული ალტერნატივების აღწერა. **გზშ-ის ანგარიშის შესაბამის ქვეთავში, დეტალურად უნდა იქნეს დასაბუთებული ობიექტის განთავსების ალტერნატივებიდან შერჩეული ადგილმდებარეობის გარემოსდაცვითი, სოციალური, ეკონომიკური და ტექნიკური უპირატესობები;**
- ჰესის შემადგენელი ინფრასტრუქტურული ობიექტების დეტალური აღწერა (თითოეული ობიექტის ტექნიკური და ტექნოლოგიური სქემების მითითებით);
- დაზუსტებული ინფორმაცია ჰესის ინფრასტრუქტურის განთავსების საპროექტო (ზღვის დონიდან) ნიშნულების შესახებ;
- ჰესის ძირითადი ტექნიკური პარამეტრები, მახასიათებლების ცხრილი და პროექტის განმარტებითი ბარათი, ყველა შემადგენელი ჰიდროტექნიკური ნაგებობის აღწერით;
- საპროექტო ჰესის ფუნქციონირების ტექნოლოგიური სქემის დეტალური, თანმიმდევრული აღწერა. ამასთან ინფორმაცია ჰესის დადგმული სიმძლავრისა და გამომუშავებული ელექტროენერჯის შესახებ;
- საპროექტო სათავე კვანძის პარამეტრების შესახებ დეტალური ინფორმაცია. მათ შორის სათავე კვანძის შემადგენელი ელემენტების აღწერა;
- სათავე კვანძების საანგარიშო დატვირთვის, მათ შორის სეისმური და ჰიდრავლიკური დატვირთვის პარამეტრების შესახებ ინფორმაცია;

- ინფორმაცია შეტბორვის არეალისა და წყალსაცავის სარკის ზედაპირის ფართობის შესახებ. ამასთან ინფორმაცია, ნორმალური/საექსპლუატაციო და მაქსიმალური შეტბორვის ნიშნულების შესახებ;
- დეტალური ინფორმაცია თევზსავალისა და თევზამრიდის მოწყობის-ფუნქციონირების შესახებ. მათ შორის, მოცემული უნდა იყოს თევზსავალის ჰიდრაულიკური გაანგარიშებები, საპროექტო დოკუმენტაცია. ამასთან, მნიშვნელოვანია დასაბუთებული იყოს თევზსავალის ეფექტურობა და მოცემული იყოს თევზსავალში ბუნებრივ პირობებთან მიახლოებული გარემოს შექმნის შესახებ ინფორმაცია;
- ინფორმაცია სათავე კვანძის ქვედა ბიეფში გადადინებული ნამეტი წყლის ენერჯის ჩამქრობი ჭის შესახებ;
- დეტალური ინფორმაცია ჰესის სადერივაციო-სადაწნეო სისტემის შესახებ. მათ შორის: მილსადენების ტიპისა და პარამეტრების შესახებ დაზუსტებული ინფორმაცია. ამასთან, წარმოდგენილი უნდა იყოს მილსადენის განთავსების პირობების შესახებ ინფორმაცია;
- ინფორმაცია მილსადენის დაცვის ღონისძიებებისა და შემოთავაზებული დამცავი ღონისძიებების ეფექტურობის შესახებ;
- დეტალური ინფორმაცია მილსადენით ხეების გადაკვეთის შესახებ, შესაბამისი საპროექტო გადაწყვეტების მითითებით;
- ჰესის შენობის/ძალური კვანძების შესახებ დეტალური ინფორმაცია. მათ შორის ძალური კვანძის შემადგენლობაში შემავალი ელემენტების შესახებ ინფორმაცია;
- ჰესის შენობებში გათვალისწინებული ჰიდროტურბინების დეტალური აღწერა. მათ შორის, ნამუშევარ წყალში ზეთების შერევის რისკების შესახებ ინფორმაცია;
- ჰიდროტურბინების გაგრილების სისტემის აღწერა;
- ჰესის შენობიდან გამონამუშევარი წყლის მდინარეში გაყვანის შესახებ ინფორმაცია, გამყავანი არხის პარამეტრების მითითებით;
- ჰესის შენობებში ავარიული ზეთშემკრები სისტემის, მათ შორის შემკრები რეზერვუარის შესახებ ინფორმაცია;
- ძალოვანი კვანძის უბანზე მდინარის მაქსიმალური ხარჯების გავლისას დამყარებული დონეებისა და კალაპოტის გარეცხვის სავარაუდო სიღრმის, ასევე ტერიტორიის დაცვის საინჟინრო ღონისძიებების შესახებ დეტალური ინფორმაცია. მათ შორის ჰესის შენობის დაცვისთვის შემოთავაზებული 2 მ სიმაღლის მიწაყრილის ეფექტურობის შესახებ ინფორმაცია, შესაბამისი ექსპერტული დასაბუთებით;
- წარმოდგენილი უნდა იყოს დეტალური ინფორმაცია გამომუშევებული ენერჯის შეკრებისა და საერთო ქსელში ჩართვის შესახებ. მათ შორის დაზუსტებული და დეტალური ინფორმაცია საპროექტო ქვესადგურის შესახებ, ადგილმდებარეობის (Shp ფაილებით, გენგეგმაზე მითითებით), განთავსების ტექნიკური პირობებისა და ფიზიკური მახასიათებლების მითითებით;
- მშენებლობა-ექსპლუატაციის ეტაპზე წყალმომარაგება-წყალარინების საკითხების შესახებ ინფორმაცია, მათ შორის, სამეურნეო-საყოფაცხოვრებო, საწარმოო და სანიაღვრე წყლების მართვის საკითხები;

- მშენებლობა-ექსპლუატაციის ეტაპზე წარმოქმნილი ნარჩენების მართვის საკითხები;
- დასაქმებული ადამიანების რაოდენობა, მათ შორის დასაქმებულთა შორის ადგილობრივი მოსახლეობის წილი, ასევე პერსონალის პროფესიული და ტექნიკური სწავლების შესახებ ინფორმაცია;
- პროექტთან დაკავშირებით ადგილობრივი მოსახლეობის ინფორმირების, მათი პოზიციების, დამოკიდებულების, აზრის გათვალისწინების ამსახველი ინფორმაცია;
- საქმიანობის შეწყვეტის შემთხვევაში, საქმიანობის დაწყებამდე არსებული გარემოს პირვანდელი მდგომარეობის აღდგენის შესახებ ინფორმაცია.
- საპროექტო ტერიტორიის საკუთრების ან სარგებლობის დამადასტურებელი დოკუმენტაცია;

4.1 სამშენებლო სამუშაოების განხორციელების შესახებ ინფორმაცია, კერძოდ:

- სამშენებლო სამუშაოების შესახებ დეტალური ინფორმაცია, შესაბამისი ვადების მითითებით. ამასთან მოცემული იყოს სამშენებლო სამუშაოების გეგმა-გრაფიკი;
- მისასვლელი გზების მოწყობის-რეაბილიტაციის საჭიროების შემთხვევაში მოცემული უნდა იყოს ინფორმაცია, შესაბამისი პარამეტრებისა და მოწყობის სქემის მითითებით, ამასთან მოცემული უნდა იყოს აღნიშნული გზების მშენებლობასთან-რეაბილიტაციასთან დაკავშირებული ზემოქმედების საკითხები და შესაბამისი პრევენციული, საკომპენსაციო/შემარბილებელი ღონისძიებები;
- მცენარეული და ნიადაგის საფარის მოხსნის სამუშაოების, გრუნტის სამუშაოების და სარეკულტივაციო სამუშაოების შესახებ დეტალური ინფორმაცია („ნაყოფიერი ფენის მოხსნის, შენახვის, გამოყენებისა და რეკულტივაციის შესახებ“ ტექნიკური რეგლამენტის მოთხოვნათა დაცვით);
- ინფორმაცია მოსახსნელი ნიადაგის ნაყოფიერი ფენის, მათ შორის მოცულობისა და მისი განთავსების პირობების, ასევე ადგილების შესახებ, მდებარეობის მითითებით (GPS კოორდინატები, Shp ფაილები);
- მშენებლობის პროცესში წარმოქმნილი ფუჭი ქანების რაოდენობა და მათი მართვის საკითხები. ამასთან, წარმოდგენილი უნდა იყოს, ფუჭი ქანების/გრუნტის განთავსების მუდმივი/დროებითი ადგილების (სანაყაროები) შესახებ ინფორმაცია და შესაბამისი საპროექტო დოკუმენტაცია, სანაყაროს ფართობისა და GPS კოორდინატების (shp ფაილებთან ერთად) მითითებით. **დასაბუთებული უნდა იყოს სანაყაროების განთავსებისთვის შერჩეული ადგილის გარემოსდაცვითი და ტექნიკური უპირატესობები;**
- ობიექტების მშენებლობისთვის საჭირო სამშენებლო მასალების მოპოვებისა და სამშენებლო მასალების დამამზადებელი ობიექტების (არსებობის შემთხვევაში) მოწყობის შესახებ ინფორმაცია;
- ჰესის მშენებლობაში გამოყენებული ტექნიკის ჩამონათვალი და რაოდენობა.

4.2 სამშენებლო ბანაკის განთავსების შესახებ ინფორმაცია მათ შორის:

- წარმოდგენილი უნდა იყოს სამშენებლო ბანაკის/ბანაკების დაზუსტებული ლოკაციები, ამასთან დასაბუთებული უნდა იყოს ბანაკის/ბანაკების

განთავსებისთვის შერჩეული ლოკაციის გარემოსდაცვითი და ტექნიკური უპირატესობები;

- სამშენებლო ბანაკისთვის შერჩეული ტერიტორიის აღწერა, shp ფაილების და GPS კოორდინატების მითითებით;
- სამშენებლო ბანაკის/ბანაკების გენ-გეგმა, შესაბამისი ექსპლიკაციით;
- ინფორმაცია სამშენებლო ბანაკის ფართობის, ასევე ჰესის მშენებლობის მომსახურებისთვის გათვალისწინებული ინფრასტრუქტურის შესახებ;
- სამშენებლო ბანაკის წყალმომარაგებისა და ჩამდინარე წყლების მართვის საკითხები;
- სამშენებლო ბანაკზე საწვავის შესანახი რეზერვუარის ტიპისა და ტევადობის შესახებ ინფორმაცია.

4.3 საპროექტო დერეფანში ჩატარებული გეოლოგიური კვლევის ანგარიში, რომელიც უნდა მოიცავდეს შემდეგს:

- **გარემოს ფონური მდგომარეობის აღწერა:**
 - რელიეფი (გეომორფოლოგია);
 - გეოლოგიური აგებულება და ტექტონიკა;
 - სეისმური პირობები;
 - ჰიდროგეოლოგიური პირობები;
 - საინჟინრო-გეოლოგიური კვლევის შედეგები;
 - საინჟინრო-გეოლოგიური პირობების პიკეტური აღწერა (უნდა მოიცავდეს საპროექტო ტერიტორიის სივრცეში არსებული საშიში გეოლოგიური პროცესების აღწერასაც).
- **გეოლოგიურ გარემოზე ზემოქმედების შეფასება:**
 - ზემოქმედება მიწისქვეშა/გრუნტის წყლებზე;
 - საპროექტო დერეფანში საშიში გეოლოგიური პროცესების შესაძლო გააქტიურების განსაზღვრა საპროექტო ობიექტის მშენებლობა-ექსპლუატაციის პერიოდში, პრევენციული ღონისძიებების მითითებით;
 - გეოლოგიური კვლევის შედეგების გათვალისწინებით შემუშავებული კონკრეტული დასკვნები და რეკომენდაციები შესაბამის შემარბილებელ ღონისძიებებთან ერთად;
 - გეოდინამიკურ პროცესებზე დაკვირვების/მონიტორინგის საკითხი.

4.4 ჰიდროლოგიური კვლევის ანგარიში, რომელიც უნდა მოიცავდეს შემდეგს:

- მდინარე ჩვეშურასა და მისი შენაკადების ჰიდროლოგიური მახასიათებლები;
- დეტალური ინფორმაცია მდინარის საშუალო წლიურ ხარჯებზე და ჩამონადენის შიდაწლიურ განაწილებაზე;
- დეტალური ინფორმაცია მაქსიმალურ ჩამონადენზე, მინიმალურ ჩამონადენზე, მყარ ნატანზე;
- მდინარის სიგრძე და სიგანე (როგორც საერთო, ისე საპროექტო კვეთში არსებული);

- საპროექტო არეალში, როგორც დამბის ზედა ასევე მის ქვედა ბიეფში, მდინარის შენაკადების შესახებ ინფორმაცია, მანძილებისა და აღნიშნული შენაკადების მიერ გატარებული ხარჯის მითითებით;
- სავალდებულო ეკოლოგიური ხარჯის, ასევე მისი დადგენის მეთოდოლოგიის შესახებ ინფორმაცია;
- დეტალური ინფორმაცია ჰესის მიერ ასაღები წყლის რაოდენობებზე 10%, 50% და 90%- იანი უზრუნველყოფისთვის;
- მილსადენის გადამკვეთი მუდმივი და დროებითი ნაკადების შესახებ ინფორმაცია (საჭიროების შემთხვევაში დამცავი ღონისძიებების მითითებით);
- ღვარცოფული ნაკადების შესახებ ინფორმაცია და საჭიროების შემთხვევაში ღვარცოფსაწინააღმდეგო ღონისძიებები, კალაპოტური პროცესების და ნაპირსამაგრი სამუშაოების შესახებ;
- გზმ-ის ანგარიშში უნდა აისახოს ჰესის ზედა და ქვედა ბიეფში წყლის დონის მზომების დაყენება, წყლის ხარჯების დადგენილი სიხშირით გაზომვა, დონეებსა და ხარჯებს შორის დამოკიდებულების მრუდების აგება და ყოველდღიური დონეების და ხარჯების შესახებ ინფორმაციის ყოველკვარტალურად სამინისტროში წარმოდგენის შესახებ ინფორმაცია;
- გზმ-ის ანგარიშში წარმოდგენილი უნდა იყოს ინფორმაცია პროექტის განხორციელებით გამოწვეული ჰიდროლოგიური რეჟიმის ცვლილებით წყლის გარემოზე, მათ შორის მდინარის ჰიდროლოგიურ, ჰიდრომორფოლოგიურ და კალაპოტური პროცესებზე ზემოქმედების შესახებ;
- პროექტის გავლენის ზონაში მოქცეული მდ. ჩვეშურას მონაკვეთზე წყალმოსარგებლების შესახებ ინფორმაცია, ასევე ინფორმაცია მდინარის აღნიშნულ მონაკვეთზე არსებული წყალსარგებლობის გათვალისწინებით მდინარის გარემოსდაცვითი (ეკოლოგიური) ხარჯის გაანგარიშების უზრუნველყოფის შესახებ;

4.5 გზმ-ის ანგარიშში ბიომრავალფეროვნების შეფასების ნაწილი უნდა მოიცავდეს:

- ვინაიდან ბიომრავალფეროვნებაზე წარმოდგენილი ინფორმაცია ეყრდნობა მხოლოდ ლიტერატურულ მონაცემებს, საჭიროა ანგარიშში აისახოს სათანადო კვლევაზე დაყრდნობით მომზადებული ინფორმაცია უშუალოდ პროექტის გავლენის ზონაში არსებულ მცენარეებზე, ცხოველებზე (განსაკუთრებული ყურადღება გამახვილდეს საერთაშორისო ხელშეკრულებებით და საქართველოს "წითელ ნუსხით" დაცულ სახეობებზე) და ჰაბიტატებზე, მათზე შესაძლო ზემოქმედებაზე, ამ ზემოქმედების თავიდან აცილებაზე და საჭიროების შემთხვევაში საკომპენსაციო ღონისძიებებზე. ამასთან, წარმოდგენილ იქნას ზემოაღნიშნული კვლევის შედეგები ფოტომასალასთან ერთად;
- ბიომრავალფეროვნების კვლევისა და მოსალოდნელი ზემოქმედების შეფასების ანგარიში ასევე უნდა მოიცავდეს ინფორმაციას, პროექტის გავლენის ზონაში არსებულ იქთიოფაუნაზე, მასზე შესაძლო ზემოქმედებაზე, ამ ზემოქმედების თავიდან აცილებაზე და საჭიროების შემთხვევაში საკომპენსაციო ღონისძიებებზე. ასევე, გზმ-ის ანგარიშში მოცემული იქნას დეტალური ინფორმაცია თევზამრდის შესახებ;

- მიზანშეწონილია იქთიოფაუნაზე მოსალოდნელი ზემოქმედების შემარბილებელი ღონისძიებებში მითითებული იქნას დათევზიანების ღონისძიებების წარმოების შესაძლებლობის შესახებ ინფორმაცია;
- ინფორმაცია ზემოქმედებას დაქვემდებარებული ხე-მცენარეების შესახებ, სახეობების და რაოდენობის მითითებით;
- პროექტის ალტერნატივების, ასევე სანაყაროებისთვის და სხვა დამხმარე ობიექტებისთვის განკუთვნილი ტერიტორიების განხილვა/შერჩევა მოხდეს ბიომრავალფეროვნებაზე ზემოქმედების კრილში;
- გზშ-ს ანგარიშში აისახოს წყლის ე.წ. ეკოლოგიური ხარჯის საკმარისობის საკითხი მდ. ჩვეშურას წყლის ბიომრავალფეროვნების შენარჩუნების თვალსაზრისით;
- საპროექტო ტერიტორია ემთხვევა ფრინველთათვის განსაკუთრებული მნიშვნელობის ტერიტორიას (SPA – RACHA 11) და ფრინველთათვის მნიშვნელოვან ტერიტორიას (IBA GEO- 13). აღნიშნული გათვალისწინებული უნა იქნას ფრინველებზე ზემოქმედების შეფასებისას და შესაბამისი ინფორმაცია აისახოს გზშ-ს ანგარიშში.
- გარდა ამისა, საპროექტო ტერიტორია 550 მეტრითაა დაშორებული „ევროპის ველური ბუნების და ბუნებრივი ჰაბიტატების დაცვის შესახებ“ (ბერნის) კონვენციის შესაბამისად შექმნილ „ზურმუხტის ქსელის“ დამტკიცებულ საიტთან (სვანეთი-რაჭა - GE0000059). აღნიშნულიდან გამომდინარე, საჭიროა, გზშ-ის ანგარიშში მოცემული იყოს ზურმუხტის დამტკიცებულ საიტზე (სვანეთი-რაჭა - GE0000059) ზეგავლენის შეფასება ე.წ. მიზანშეწონილობის შეფასება, სადაც წარმოდგენილი იქნება ინფორმაცია იმ სახეობებსა და ჰაბიტატებზე შესაძლო ზემოქმედების და ამ ზემოქმედების თავიდან აცილების ქმედებების შესახებ, რომელთა დასაცავადაც შეიქმნა მითითებული ტერიტორია. ამასთან, საჭიროების შემთხვევაში, პროექტის განმახორციელებელმა უნდა წარმოადგინოს კვლევის შედეგებზე დაყრდნობით მომზადებული საკონსერვაციო გეგმა;
- გზშ-ის ანგარიშში მოცემული უნდა იყოს ბიომრავალფეროვნებასთან მიმართებით კუმულაციური ზემოქმედების შესახებ ინფორმაცია;
- გზშ-ის ანგარიშში გათვალისწინებული უნდა იყოს ჰიდროელექტროსადგურის გაწმენდის, ფსკერდაღრმავების და სხვა მსგავსი სამუშაოების საჭიროება და განსახორციელებელი საქმიანობის დეტალური აღწერა, ვადების მითითებით;
- ზემოაღნიშნულ კვლევებზე დაყრდნობით შემუშავდეს შემარბილებელი ღონისძიებების თავი და მონიტორინგის გეგმა, სადაც აისახება ბიომრავალფეროვნების ცალკეულ კომპონენტებზე და შემარბილებელი ღონისძიებების ეფექტურობაზე დაკვირვების საკითხი.

5. გარემოზე მოსალოდნელი ზემოქმედების შეფასება გარემოს თითოეული კომპონენტისათვის და პროექტის განხორციელების შედეგად მოსალოდნელი ზემოქმედებების შეჯამება, მათ შორის:

- ატმოსფერულ ჰაერზე ზემოქმედების შეფასება ჰესის მშენებლობაექსპლუატაციის ეტაპზე, მათ შორის ემისიები სამშენებლო ტექნიკისა და სამშენებლო მასალების დამამზადებელი ობიექტის (არსებობის შემთხვევაში) მუშაობისას, გაბნევის ანგარიშის მითითებით. ამასთან წარმოდგენილი უნდა იყოს ატმოსფერულ ჰაერზე ზემოქმედების შემარბილებელი ღონისძიებები;

- პროექტის ფარგლებში ატმოსფერული ჰაერის დაბინძურების სტაციონარული წყაროს არსებობის შემთხვევაში გზშ-ის ანგარიშს თან უნდა ახლდეს ატმოსფერულ ჰაერში გაფრქვეულ მავნე ნივთიერებათა ზღვრულად დასაშვები გაფრქვევის ნორმების პროექტი;
- ხმაურის და ვიბრაციის გავრცელებით მოსალოდნელი ზემოქმედების შეფასება მშენებლობა-ექსპლუატაციის ეტაპზე და შესაბამისი შემარბილებელი ღონისძიებები;
- მშენებლობისა და ექსპლუატაციის ეტაპზე გეოლოგიურ გარემოზე ზემოქმედების შეფასება, საშიში გეოდინამიკური პროცესების განსაზღვრა და შესაბამისი შემარბილებელი ღონისძიებები;
- საპროექტო ინფრასტრუქტურული ობიექტების მშენებლობა-ექსპლუატაციის ეტაპზე მოსალოდნელი ზემოქმედება მიწისქვეშა/გრუნტის წყლებზე, მათ შორის გრუნტის წყლების დებიტის ცვლილებით გამოწვეული ზემოქმედების შეფასება და შესაბამისი შემარბილებელი ღონისძიებები;
- მშენებლობისა და ექსპლუატაციის ეტაპზე მოსალოდნელი ზემოქმედების შეფასება ზედაპირული წყლის ობიექტზე, მათ შორის ზედაპირული წყლების დაბინძურების რისკების, მდინარის კალაპოტში წყლის ხარჯის შემცირებისა და ჰიდროლოგიური რეჟიმის დარღვევით მოსალოდნელი ზემოქმედების შეფასება, შესაბამისი შემარბილებელი ღონისძიებების მითითებით;
- ტურბინების ექსპლუატაციით მოსალოდნელი ზემოქმედება ზედაპირული წყლის ობიექტზე, წყლის ხარისხზე და შესაბამისი შემარბილებელი ღონისძიებები;
- პროექტის ფარგლებში მდინარეში წყლის ჩაშვების შემთხვევაში გზშ-ის ანგარიშს თან უნდა დაერთოს კანონმდებლობით გათვალისწინებული - ზედაპირული წყლის ობიექტებში ჩამდინარე წყლებთან ერთად ჩაშვებულ დამაბინძურებელ ნივთიერებათა ზღვრულად დასაშვები ჩაშვების ნორმების (ზ.დ.ჩ) პროექტი;
- პროექტის განხორციელებით მოსალოდნელი ზემოქმედების შეფასება მდინარის ნატანის მოძრაობაზე და შესაბამისი შემარბილებელი ღონისძიებები
- მოსალოდნელი ზემოქმედების შეფასება ნიადაგის ნაყოფიერ ფენაზე, ამასთან მშენებლობა-ექსპლუატაციის ეტაპზე ნიადაგის/გრუნტის დაბინძურების შეფასება და შესაბამისი შემარბილებელი ღონისძიებები;
- პროექტის განხორციელებით გამოწვეული ზემოქმედება ბიომრავალფეროვნებაზე, მათ შორის ზემოქმედების შეფასება წყლის და წყალზე დამოკიდებულ სახეობებზე, მცენარეულ საფარსა და ჰაბიტატის მთლიანობაზე, შესაბამისი შემარბილებელი ღონისძიებების მითითებით;
- მშენებლობა-ექსპლუატაციის ეტაპზე ნარჩენების წარმოქმნით მოსალოდნელი ზემოქმედების შეფასება, ნარჩენების მართვის გეგმა;
- მოსალოდნელი ზემოქმედების შეფასება სოციალურ-ეკონომიკურ გარემოზე, მიწის საკუთრებასა და გამოყენებაზე, ბუნებრივი რესურსების შეზღუდვაზე, ჯანმრთელობასა და უსაფრთხოებასთან დაკავშირებული რისკები და შესაბამისი შემარბილებელი ღონისძიებები (მათ შორის პროექტის ფარგლებში დაგეგმილი სოციალური პაკეტების (არსებობის შემთხვევაში) შესახებ ინფორმაცია);
- გარემოზე შეუქცევი ზემოქმედების შეფასება და მისი აუცილებლობის დასაბუთება, რაც გულისხმობს გარემოზე შეუქცევი ზემოქმედებით გამოწვეული დანაკარგებისა

და მიღებული სარგებლის ურთიერთშეწონას გარემოსდაცვით, კულტურულ, ეკონომიკურ და სოციალურ ჭრილში;

- დაგეგმილი საქმიანობის განხორციელების გამოწვეული გარემოზე მნიშვნელოვანი ზემოქმედების აღწერა, რომელიც განპირობებულია ავარიისა და კატასტროფის რისკების მიმართ საქმიანობის მოწყვლადობით;
- პროექტის განხორციელებით მოსალოდნელი ზემოქმედება რეგიონის ტურისტულ პოტენციალზე;
- მოწყობა-ექსპლუატაციის ეტაპზე მოსალოდნელი ზემოქმედების შეფასება სატრანსპორტო ნაკადებზე და შესაბამისი შემარბილებელი ღონისძიებები;
- შესაძლო პირდაპირი და არაპირდაპირი ზემოქმედების შეფასება ისტორიულ-კულტურულ და არქეოლოგიურ ძეგლებზე (გზმ-ს ანგარიშის მომზადების პროცესში ჩართული იყოს შესაბამისი კომპეტენციის სპეციალისტი/ები (ისტორიკოსი/არქეოლოგი), რათა გამოირიცხოს შესაძლო არქეოლოგიური ობიექტების დაზიანების რისკები), ასევე სათანადოდ შეფასდეს პროექტის გავლენის ზონაში კულტურული მემკვიდრეობის ძეგლებსა და კულტურულ ფასეულობებზე პირდაპირი და არაპირდაპირი სავარაუდო ზემოქმედება.;
- პროექტის განხორციელებით მოსალოდნელი კუმულაციური ზემოქმედების შეფასება **გარემოს სხვადასხვა კომპონენტებზე**, არსებული ან/და საპროექტო ჰიდროელექტროსადგურების გათვალისწინებით. მათ შორის, შემარბილებელი ღონისძიებების მითითებით;
- ავარიულ სიტუაციებზე რეაგირების გეგმა. მათ შორის ყურადღება გამახვილდეს ჰიდროდინამიკურ ავარიაზე რეაგირების საკითხები;
- ობიექტის მოწყობა-ექსპლუატაციის ეტაპებისთვის შემუშავებული, შემაჯამებელი **შემარბილებელი ღონისძიებების გეგმა-გრაფიკი**;
- ობიექტის მშენებლობისა და ექსპლუატაციის ეტაპზე განსახორციელებელი გარემოსდაცვითი მონიტორინგის გეგმა, შესაბამისი საკონტროლო წერტილების მითითებით;
- სკოპინგის ეტაპზე საზოგადოების მიერ წარმოდგენილი მოსაზრებებისა და შენიშვნების შეფასება და განსახორციელებელი ღონისძიებების დეტალური აღწერა;
- გზმ-ის ფარგლებში შემუშავებული ძირითადი დასკვნები, რეკომენდაციები და საქმიანობის განხორციელების პროცესში განსახორციელებელი ძირითადი ღონისძიებები.

6. გზმ-ის ანგარიშში ასევე წარმოდგენილი უნდა იყოს:

- ჰესის შემადგენელი ობიექტების საპროექტო ნახაზები (ზომების მითითებით), მათ შორის: სათავე კვანძების გეგმა და ჭრილი; საგენერატორო შენობის გეგმა და ჭრილი; თევზსავალის გეგმა და ჭრილი; ქვესადგურის გეგმა; სადაწნეო მილსადენების ტიპიური განივი კვეთი, გეგმა და ჭრილი (შესაბამისი აღნიშვნები);
- აეროფოტო სურათზე (მაღალი გარჩევადობით) დატანილი საპროექტო არეალის სქემატური რუკა ბეჭდური და ელექტრონული ფორმით (A3 ფორმატი; Shape ფაილი WGS_1984_37N(38N) პროექციით) სადაც მოცემული იქნება: ჰესის

ინფრასტრუქტურული ობიექტები (მისასვლელი გზები, სამშენებლო ბანაკები, სამშენებლო მოედნები, სანაყაროს ტერიტორია (ასეთის საჭიროების შემთხვევაში));

- გზმ-ის ანგარიშში მოცემული უნდა იყოს ზვავსაშიშროებისა და აღნიშნული პროცესების პრევენციული ღონისძიებების შესახებ ინფორმაცია;
- გზმ-ის ანგარიშში მოცემული უნდა იყოს სათავე ნაგებობის წყალმიმღებში წყლის გაყინვისა და მისი მართვის ღონისძიებების შესახებ ინფორმაცია;
- მთლიანი 77950 კვ.მ ფართობიდან და 3825 გრძივი მეტრიდან, „სახელმწიფო ტყის ფონდის საზღვრების დადგენის შესახებ“ საქართველოს მთავრობის 2011 წლის 4 აგვისტოს №299 დადგენილებით დამტკიცებული სახელმწიფო ტყის ფონდის საზღვრების მიხედვით, 49 417 კვ.მ ფართობი და 1998 გრძივი მეტრი წარმოადგენს სსიპ ეროვნული სატყეო სააგენტოს მართვას დაქვემდებარებულ სახელმწიფო ტყეში. **სახელმწიფო ტყის ტერიტორიაზე საქმიანობა საჭიროებს შეთანხმებას სსიპ ეროვნულ სატყეო სააგენტოსთან, შესაბამისად გზმ-ის ანგარიშში წარმოდგენილი უნდა იქნეს შეთანხმების დამადასტურებელი დოკუმენტაცია;**
- გზმ-ს ანგარიშში წარმოდგენილი უნდა იყოს არსებული გზის (სადაც მოხდება სადაწნო მილსადენის ჩამარხვა) გაფართოების უბნების დეტალური აღწერა;
- სკოპინგის ანგარიში მოიცავს სხვადასხვა უზუსტობას, მაგ: „მცინვარი ბოკო“ (მცინვარი ბოცო); „მდინარე ბოტოსწყალი“ (მდინარე ბოცოსწყალი); „საქართველოს მაღალმთიანი მდინარეების მათ შორის მდინარე ჩვეშურაც ხასიათდება რამოდენიმე გვერდითი ხევეებით, რომლის აუზის საერთო მოცულობა არის 28.6 მ³“ (სავარაუდოდ ფართობი) და სხვ. აღნიშნული საკითხები გზმ-ის ეტაპზე საჭიროებს დაუსტებას;
- სკოპინგის ანგარიშში ვკითხულობთ - “იმ შემთხვევაში, როდესაც მდინარეში წყლის რაოდენობა ერთდროულად ვერ უზრუნველყოფს ჰესის ფუნქციონირებას და გარემოსდაცვითი ხარჯის გატარებას, ჰესის ოპერირება შეჩერდება და წყალი მთლიანად ეკოლოგიურ ხარჯს დაემატება” - დაზუსტებას საჭიროებს აღნიშნული საკითხის რეალურობა, შესაბამისი დასაბუთებით. ამასთან, წარმოდგენილი იქნეს აღნიშნული პირობის შესრულების გაკონტროლების შესაძლებლობის შესახებ ინფორმაცია;
- სკოპინგის ანგარიშში არ არის მოცემული და დაზუსტებას საჭიროებს რეგიონის მდინარეთა საზრდოობის წყაროებისა და ჩამონადენის შიდაწლიური განაწილების შესახებ ინფორმაცია, რომელთა გათვალისწინებაც აუცილებელია გარემოსდაცვითი ხარჯის სიდიდისა და მისი თვეების მიხედვით განაწილების დასადგენად;
- საპროექტო ტერიტორია, წარმოდგენილი დოკუმენტაციისა და სსიპ სიალის ეროვნული სააგენტოს (შემდგომში - სსიპ მინერალური რესურსების ეროვნული სააგენტოს) ცნობით კვეთს სალიცენზიო ობიექტის (სასარგებლო წიაღისეულის (ანთიმონიუმი (სურმა)) შესწავლა-მოპოვება) კონტურს, ამასთან წარმოდგენილი ტერიტორია შედის ზემო რაჭის საბადოს (ანთიმონიუმი, ოქრო, ვერცხლი) ჩვეშურის ჯგუფის კონტურში, ასევე, საპროექტო ტერიტორია კვეთს ჩხორნალის მადანგამოვლინებას (სპილენძი, კობალტი), სადაც ფიქსირდება მადნიანი სხეულების გამოსავალი ზედაპირზე, აგრეთვე, სამთო გამონამუშევრები. აღნიშნულის შესაბამისად პროექტი საჭიროებს შეთანხმებას სსიპ მინერალური რესურსების ეროვნული სააგენტოსთან; შეთანხმების დამადასტურებელი დოკუმენტაცია წარმოდგენილი უნდა იყოს გზმ-ის ანგარიშთან ერთად;

- გარემოზე ზემოქმედების სრულყოფილი შეფასებისათვის და ეფექტური შემარბილებელი, პრევენციული, საკომპენსაციო ღონისძიებების დასახვის მიზნით მიზანშეწონილია ქსელთან მიერთების პროექტი (35 კვ. ელ. გადამცემი ხაზი) წარმოდგენილ იქნეს „ჩვეშურა ჰესის“ პროექტთან ერთად, როგორც „ჩვეშურა ჰესის“ პროექტის ერთერთი შემადგენელი ნაწილი/კომპონენტი. აღნიშნული სახით გზშ-ის ანგარიშის წარმოდგენის შემთხვევაში, მოცემული უნდა იყოს ინფორმაცია: საერთო ქსელთან მიერთებისათვის განკუთვნილი საპროექტო ეგზ-ის ძირითადი პარამეტრების, ფიზიკური მახასიათებლების, ტექნიკური გადაწყვეტების, ასევე მისი გაყვანით გამოწვეული ზემოქმედების საკითხების და შესაბამისი შემარბილებელი ღონისძიებების შესახებ ინფორმაცია. ამასთან, მოცემული უნდა იყოს კუმულაციური ზემოქმედების შესახებ ინფორმაცია, რეგიონში არსებული ან/და დაგეგმილი ელექტროგადამცემი ხაზების გათვალისწინებით. **ზემოაღნიშნულის განუხორციელებლობის შემთხვევაში სკოპინგის ანგარიშში წარმოდგენილი იქნეს სათანადო დასაბუთება, როგორც გარემოსდაცვითი, ისე ტექნიკურ-ეკონომიკური კუთხით;**
- ვინაიდან საპროექტო დერეფანში ხვდება ტურისტული მარშრუტები - დაზუსტებას საჭიროებს პროექტის განხორციელებით მოსალოდნელი ზემოქმედების შეფასება ტურიზმის სექტორზე და რეგიონის ტურისტულ განვითარებაზე;
- გზშ-ის ანგარიშში წარმოდგენილი უნდა იყოს „ცხოველთა გადამდები დაავადებების საწინააღმდეგო პროფილაქტიკურ-საკარანტინო ღონისძიებათა განხორციელების წესების დამტკიცების შესახებ“ საქართველოს მთავრობის 2015 წლის 14 ივლისის №348 დადგენილებაში ცვლილების შეტანის თაობაზე“ საქართველოს მთავრობის 2021 წლის №274 დადგენილების დანართი №2-ის (ცხოველების ჯილბოთთან ბრძოლის პროფილაქტიკურ-საკარანტინო წესი) მე-12 მუხლის მე-2 პუნქტით გათვალისწინებული ინფორმაცია.
- **გზშ-ის ანგარიშში წარმოდგენილი უნდა იყოს ინფორმაცია სკოპინგის დასკვნით გათვალისწინებული საკითხების შესაბამისად (ერთიანი ცხრილის სახით).**
- გზშ-ის ანგარიშში წარმოდგენილი უნდა იქნეს ცხრილი 1. ეკოლოგიური ხარჯის პროცენტული მაჩვენებლები თვეების მიხედვით.

თვე	იან ვ	თე ბ	მარტ ი	აპ რ	მაის ი	ივნ ი	ივლ ისი	აგვ სტ	სექტე მ	ოქტო მ	ნოემ ბ	დეკე მბ
მდინარის ბუნებრივი ხარჯი თვეების მიხედვით												
საშუალო თვიური ხარჯები, მ ³ /წმ												
ენერგეტიკული ხარჯი თვეების მიხედვით (ჰესის მიერ ასაღები ხარჯი)												
საშუალო თვიური ენერგეტიკული ხარჯები, მ ³ /წმ												
ეკოლოგიური ხარჯი თვეების მიხედვით												

ეკოლოგიური ხარჯი, მ ³ /წმ												
ეკოლოგიური ხარჯი, %												
საშუალო მრავალწლიური ხარჯის რამდენ %-ს შეადგენს ეკოლოგიური ხარჯი												

ასევე ცხრილი 2. თვიური და წლიური ხარჯების სიდიდეები 10%, 50%, 75% და 95% უზრუნველყოფისათვის

	იანვ	თებ.	მარტ	აპრ	მაისი	ივნ	ივლ	აგვ	სექ	ოქტ	ნოემ	დეკ	წელი
საშ													
მაქს													
მინ													
10%													
50%													
75%													
95%													

დასკვნითი ნაწილი:

სკოპინგის დასკვნის მიღების მიზნით სამინისტროში შპს „ჩვეშურა ჰესის“ მიერ წარმოდგენილ ონის მუნიციპალიტეტში მდ. ჩვეშურაზე 8,867 მგვტ დადგმული სიმძლავრის ჰიდროელექტროსადგურის („ჩვეშურა ჰესის“) მშენებლობისა და ექსპლუატაციის პროექტზე **სავალდებულოა გზშ-ის ანგარიში მომზადდეს** წინამდებარე სკოპინგის დასკვნით გათვალისწინებული კვლევების, მოსაპოვებელი, შესასწავლი ინფორმაციის და წარმოსადგენი დოკუმენტაციის მიხედვით.